

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 20, Nr 3/2016, tom III
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie

Agnieszka Pach-Gurgul¹

EUROPEIZACJA POLITYKI ENERGETYCZNEJ UNII EUROPEJSKIEJ – GŁÓWNE WYZWANIA²

Streszczenie: Polityka energetyczna UE to bardzo wrażliwa polityka, gdyż każde z krajów członkowskich posiada różne zasoby surowcowe, różne wskaźniki makroekonomiczne, a przede wszystkim różne relacje z krajami spoza UE. Coraz częściej mówi się, iż polityka energetyczna UE jest zbyt mało skuteczna, ponieważ jest zbyt rozdrobniona i zróżnicowana na szczeblach krajowych, dlatego też podkreśla się potrzebę jej zeuropeizowania. Celem niniejszego artykułu jest określenie perspektyw i możliwości europeizacji polityki energetycznej i jej głównych obszarów takich jak: budowa wewnętrznego rynku energii, bezpieczeństwo energetyczne, ochrona klimatu i technologia pozyskiwania energii. Dla realizacji nakreślonego celu posłużono się krytyczną analizą źródeł pierwotnych (traktatów i dyrektyw) i wtórnych (danych statystycznych) oraz literatury przedmiotu, co pozwoliło na sformułowanie wniosków.

Słowa kluczowe: polityka energetyczna, europeizacja, bezpieczeństwo energetyczne, wewnętrzny rynek energii.

Klasyfikacja JEL: P28, Q4, Q48.

Wprowadzenie

Polityka energetyczna Unii Europejskiej, jej cele i środki podlegały głębokiej ewolucji pod wpływem różnorodnych czynników, takich jak: światowe kryzysy

¹ Dr Agnieszka Pach-Gurgul, adiunkt w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

² Publikacja została sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

energetyczne, zagrożenia ekologiczne, wzrost popytu na energię, osiągnięty poziom integracji oraz sytuacja gospodarczo-polityczna krajów członkowskich. Powyższe czynniki oraz inne takie jak rosnące ceny energii, wyczerpywanie się własnych zasobów oraz rosnąca zależność od importu surowców energetycznych spoza UE spowodowały, iż zdolność Unii Europejskiej do wspólnego działania w polityce energetycznej stała się kluczowa dla jej istnienia, stabilności i pozycji w świecie.

Tak więc, wspólnym wyzwaniem dla całej UE, zwłaszcza w ostatnich latach stała się realizacja trzech zasadniczych celów polityki energetycznej UE: bezpieczeństwa energetycznego krajów UE, konkurencyjności unijnej gospodarki oraz ochrony środowiska naturalnego przed szkodliwymi skutkami wytwarzania i dostarczania energii. Jest to zadanie niezwykle trudne i ambitne, gdyż problemy związane z: dostawami surowców energetycznych, relacjami z eksporterami, regulacjami rynku energetycznego, inwestycjami w sektor energetyczny czy z miksem energetycznym bardzo często postrzegane były jako indywidualne kwestie państw członkowskich, będące elementem ich suwerenności, nie zawsze idące w parze z unijnym interesem, czy też oficjalnym stanowiskiem UE. W związku z tym:

- czy możliwa jest zatem europeizacja polityki energetycznej odnosząca się do wszystkich jej obszarów?
- czy realne będzie, że państwa członkowskie we wzajemnych relacjach oraz relacjach zewnętrznych będą uwzględniać trzy zasadnicze cele polityki energetycznej, w tym interes wspólnego bezpieczeństwa energetycznego i o jego realizację będą dbać?

Niniejszy artykuł będzie próbą odpowiedzi na te trudne, ale bardzo istotne pytania.

1. Istota europeizacji w kontekście polityki energetycznej UE

Europejska polityka energetyczna to zespół celów, jakie kraje Unii Europejskiej zamierzają osiągnąć w dziedzinie energii elektrycznej i gazu oraz środków do ich realizacji. Jest to dziedzina dynamicznie rozwijająca się, gdyż ewolucji i rozszerzeniu podlegają zarówno, cele jak i jej środki [Pach-Gurgul 2012, s. 62]. Do niedawna toczyły się spory nad jej instytucjonalizacją, gdyż nie została ona zapisana w żadnym Traktacie założycielskim Wspólnot Europejskich, a z punktu jej skuteczności był to problem istotny.

Polityka energetyczna to polityka bardzo wrażliwa, gdyż każdy z krajów członkowskich posiada różne zasoby surowcowe, różne wskaźniki makroekonomiczne, różne preferencje gospodarcze, a przede wszystkim różne relacje z krajami spoza UE. Coraz częściej mówi się, iż polityka energetyczna UE jest zbyt mało skuteczna, ponieważ jest zbyt rozdrobniona i zróżnicowana na szczeblach krajowych, dlatego też podkreśla się potrzebę jej zeuropeizowania. Jednakże pogodzenie wszystkich krajów członkowskich w kwestiach energetycznych wydaje się bardzo trudne, a wręcz niemożliwe [Strunz, Gawel, Lehmann 2014]. Czy realna jest zatem europeizacja i co ona może oznaczać w kontekście polityki energetycznej UE?

Ogólnie rzecz biorąc europeizacja to procesy zachodzące między decyzjami i działaniami podejmowanymi na szczeblu UE, a decyzjami i działaniami państw

członkowskich. Według klasycznej definicji europeizacja to „proces reorientacji kierunku i kształtu polityki w takim stopniu, że dynamika polityczna i ekonomiczna Unii Europejskiej staje się częścią logiki organizacyjnej w procesie politycznym na szczeblu krajowym” [Ladrech 1994, s. 69]. Wedle innej definicji europeizacja to „zestaw struktur, ram poznawczych i procesów rozgrywających się na poziomie państw członkowskich lub poniżej tego poziomu w nachodzących na siebie sferach polityki, ekonomii i społeczeństwa, które są konsekwencją, w sposób bezpośredni lub pośredni, integracji europejskiej” [Anderson 2000, s. 796]. Wydaje się zatem, iż europeizacja polityki energetycznej to proces dynamiczny, polegający z jednej strony na reorientacji krajowej polityki energetycznej pod względem ekonomiczno-organizacyjnym i instytucjonalnym na wspólnotową, z drugiej zaś polityki energetycznej UE na potrzeby krajów członkowskich.

Należy podkreślić, iż europeizacja nie jest tylko drogą jednokierunkową. Pojęcie europeizacji odnosi się bowiem zarówno do sytuacji, w której państwa członkowskie zmuszone są dostosowywać się (instytucje, prawo, politykę) do wymogów funkcjonowania w ramach UE, jak i do faktu, że same starają się wpływać na kształt decyzji podejmowanych na unijnym szczeblu. Ten pierwszy wymiar europeizacji nazywany jest w literaturze przedmiotu *downloading* (wprowadzanie wzorców postępowania właściwych systemowi UE na szczeblu krajowym), drugi zaś określa się mianem *uploading* (przenoszenie realizacji własnych interesów na forum UE) [Major, Pomorska, s. 1-3; Börzel, 1999, s. 389-403]. Często wspomina się również o trzecim wymiarze europeizacji tzw. *crossloading* czyli wymianie pomysłów, idei, norm i „sposobów działania” pomiędzy krajami członkowskimi lub innymi podmiotami, dla których UE jest sceną. Powoduje ona zmianę w całej Europie, nie tylko pomiędzy krajami wymieniającymi się, ale wewnątrz Europy. Tak więc istotą europeizacji jest wzajemne oddziaływanie i napięcie między oboma wymiarami: wymiarem unijnym i wymiarem narodowym [Buras, 2008, s. 3-10].

Współcześnie coraz częściej termin ten odnosi się do samej Unii Europejskiej niż do całej Europy czy społeczeństwa europejskiego, co w pewnym sensie stanowi zniekształcenie etymologii tego terminu [Wach 2015, s. 13].

Zastosowanie powyższych definicji europeizacji i jej wymiarów w kontekście polityki energetycznej UE powoduje pojawienie się pewnych metodologicznych dylematów spowodowanych zarówno zakresem europeizacji jak również specyfiką polityki energetycznej zarówno na szczeblu unijnym jak i narodowym.

2. Europeizacja a główne obszary polityki energetycznej UE

Obecnie państwa członkowskie, jak i instytucje Unii Europejskiej, odpowiadają za kształt polityki energetycznej UE. Sformalizowanie kompetencji dzielonych w tym zakresie nastąpiło dopiero poprzez dodanie do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [OJ 2012/C 326/01] nowego Tytułu XXI „Energetyka”. Traktat wyznaczył polityce energetycznej UE cztery główne cele (zapisane w ustępie 1 artykułu):

- a) „zapewnienie funkcjonowania rynku energii;
- b) zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii w Unii;

- c) wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii, jak również rozwoju nowych i odnawialnych form energii;
- d) wspieranie wzajemnych połączeń między sieciami energii”.

Idea osobnego rozdziału dotyczącego energii (energetyki) jako części zasadniczej Traktatu miała i do dzisiaj ma swoich przeciwników, jak również zwolenników. Jednakże należy podkreślić, iż de facto to właśnie utworzenie rozdziału dotyczącego energii w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [Kurze 2010, s. 5] a dokładnie art. 194 TFUE, daje podstawę prawną do tworzenia wspólnej polityki energetycznej w duchu solidarności między państwami członkowskimi, której celem jest m.in. zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii do UE [Haghi 2008, s. 461-482].

W ustępie 2 podkreślono, iż Parlament Europejski i Rada ustanawiają środki niezbędne do osiągnięcia celów, o których mowa w ustępie 1. Równocześnie w dalszej części ustępu podkreślono, iż środki te „nie mają wpływu na prawo Państwa Członkowskiego do określania warunków wykorzystania jego zasobów energetycznych, wyboru między różnymi źródłami energii i ogólnej struktury jego zaopatrzenia w energię”. Innymi słowy, choć instytucje Unii Europejskiej dysponują obecnie wyraźną legitymacją do aktywnego prowadzenia polityki energetycznej, państwa członkowskie nadal zachowują prawo do decydowania o sprawach ostatecznie wpływających na krajowe miksy energetyczne. Powoduje to, że nadal bardzo istotny głos w relacjach energetycznych z państwami trzecimi zachowują rządy, a nie instytucje wspólnotowe. Państwa członkowskie mają kłopoty z określeniem wspólnych interesów w stosunku do innych ważnych podmiotów relacji energetycznych. Największe z nich dążą do samodzielnego ukształtowania swoich relacji np. w kwestiach bezpieczeństwa energetycznego nie licząc się z wątpliwościami innych państw członkowskich. Rzeczywiście, niejasne sformułowania art. 194(2) pozostawiają pewien obszar dla debaty na temat odpowiednio wyznaczonych uprawnień w tym względzie.

Tak więc analizując powyższe zapisy można stwierdzić, iż głównym, bezpośrednim sposobem wpływu Unii Europejskiej na krajowe polityki energetyczne są wspólne i czasami pokrywające się wytyczne oraz dyrektywy [Borrás, Jacobsson 2004, s. 185-208; Kerber, Eckardt 2007, s. 227-247]. To one wyznaczają ramy, w których państwa członkowskie powinny realizować swoje narodowe polityki energetyczne. W niektórych przypadkach, ta specyficzna mieszanka wytycznych, zasad, reguł i działań prowadzi do bardziej scentralizowanego podejścia pozostawiając takie kwestie jak np. budowa unijnego rynku energii, ochrona klimatu bardziej kwestią odgórną i tzw. wspólnego interesu. Jednakże istniejące ramy prawne nadal dają państwom członkowskim możliwość ostatniego słowa w wielu istotnych sprawach polityki energetycznej. W całości, polityka energetyczna jest daleka od scentralizowania i bycia jednorodną.

Czy możliwa jest zatem jej pełna europeizacja? W tym kontekście bardzo ważna jest analiza głównych obszarów, którymi zajmuje się współczesna polityka energetyczna UE i które są bardzo często powiązane z innym politykami UE (por tabela 1).

Tabela 1. Główne obszary współczesnej polityki energetycznej UE

Obszar	Poziom centralizacji decyzji na szczeblu UE	Cel	Zalecane narzędzia i instrumenty
Budowa wewnętrznego rynku energii	częściowo scentralizowane	ukończenie budowy wewnętrznego rynku energii i budowa transgranicznych połączeń oraz rozbudowa istniejącej infrastruktury przesyłowej	<ul style="list-style-type: none"> - <i>unbundling</i> oddzielenie działalności obrotowej i wytwórczej od przesyłowej, - zasada <i>third party access</i>, dostępu do sieci strony trzeciej - wytyczne dla budowy transgranicznych połączeń, - upowszechnianie inteligentnych systemów pomiarowych tzw. <i>smart grid</i>, - wzmocnienie uprawnień regulacyjnych (utworzenie np. <i>ENTSOE - European Network of Transmission System Operators for Electricity</i>)
Ochrona klimatu	częściowo scentralizowane	<p>Założenia 3 × 20% do 2020 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redukcja CO₂ o 20%, w stosunku do poziomu emisji z 1990 r., - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20% w bilansie energetycznym UE, - ograniczenie łącznego zużycia energii pierwotnej w UE o 20%, - 10% udział biopaliw w łącznej ilości paliw zużywanych przez pojazdy. 	<ul style="list-style-type: none"> - system <i>European Union Emissions Trading System</i> (EU ETS), - rozwój technologii <i>clean coal</i>, - rozwój technologii <i>carbon capture and storage</i>, - wspieranie zielonych źródeł energii, - zwiększanie efektywności energetycznej <i>smart grid</i>,
Bezpieczeństwo energetyczne i pewność dostaw surowców energetycznych	zdecentralizowane	- ogólny cel zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego dla całej UE	<ul style="list-style-type: none"> - realny mechanizmu mówienia jednym głosem, - solidarność energetyczna, wspólne umowy na dostawy surowców, - unia energetyczna
Technologia pozyskiwania energii	zdecentralizowane	zaleca się by technologia pozyskiwania energii była przyjazna środowisku naturalnemu, niskiemisyjna, jednak to Państwa decydują czy wykorzystują technologię jądrową, węgiel czy ogniwa itp.	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój technologii <i>clean coal</i>, - rozwój energetyki geotermalnej, - wspieranie kogeneracji , - wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii

Źródło: Opracowanie własne na podstawie S. Strunz, E. Gawel, P. Lehmann, Towards a general „Europeanization” of EU Member States' energy policies?. *UFZ Discussion Papers*, No. 2014, s. 5.

Budowa wewnętrznego rynku energii i gazu jest jednym z najbardziej aktualnych celów Unii Europejskiej. Sprawnie funkcjonujący rynek energii ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego krajów UE, zapewnienie konkurencji wpływającej na wzrost efektywności produkcji oraz gwarantującej odbiorcom swobodny wybór dostawców, niższe ceny energii elektrycznej i gazu prowadzące do obniżki kosztów wytwarzania w przemyśle europejskim, a tym samym do wzrostu konkurencyjności gospodarki unijnej oraz zapewnienie swobodnego przepływu energii elektrycznej przez terytoria krajów członkowskich i jej neutralności dla środowiska naturalnego na tym rynku. W praktyce integracja wspólnotowego rynku energii jest ograniczona niedostatecznymi możliwościami przesyłu energii oraz wąskimi gardłami pomiędzy krajowymi systemami. Jednak cała inicjatywa utworzenia wspólnego rynku wydaje się być inicjatywą, która jest rozumiana i doceniana przez wszystkie kraje członkowskie w sytuacji licznych zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego. W związku z tym pomimo pewnych trudności z zastosowaniem wymogów dotyczących *unbundlingu* i zasady *third party access*, kraje implementują odgórne postanowienia do swoich narodowych polityk energetycznych. Tak więc podejmowanie wytycznych decyzji w związku z budową wspólnego rynku energii wydaje się być częściowo scentralizowane.

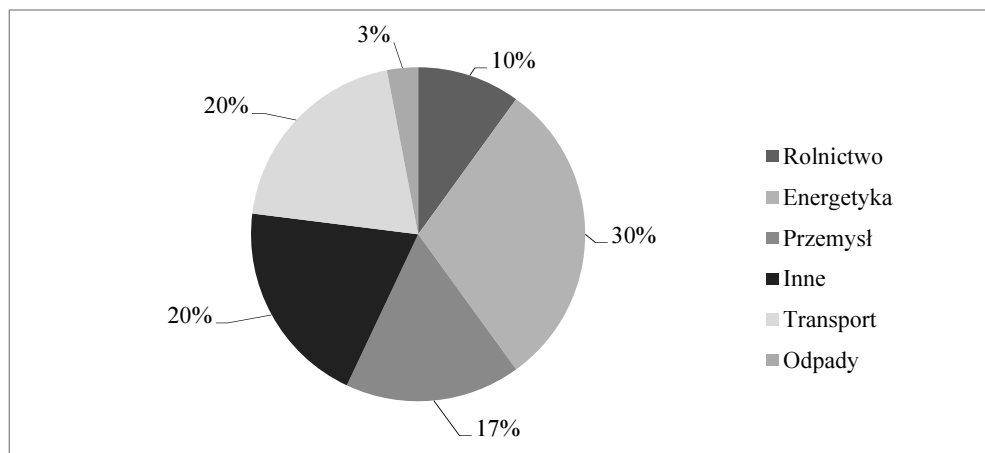
Wydaje się, iż na europeizację polityki energetycznej w tym obszarze może wpłynąć negatywnie Brexit. To właśnie Wielka Brytania była pionierem radykalnych zmian w sektorze elektroenergetyki. *Electricity Act* z 1989 r. sankcjonował w tym kraju równoczesną prywatyzację sektora, oddzielenie wytwarzania od przesyłu oraz dystrybucji energii oraz wprowadzenie konkurencji w tych obszarach. Ponadto Wielka Brytania była silnym orędownikiem zarówno *unbundlingu* jak i *zasady third party access* i ich funkcjonowania na wewnętrznym unijnym rynku energii.

Drugim ważnym obszarem polityki energetycznej jest ochrona klimatu.

Sektor energetyczny odpowiada w UE za 30% całościowej emisji gazów cieplarnianych, dlatego zintegrowanie polityki energetycznej z ochroną klimatu wydawało się nieodzowne (por. wykres 1).

Pakiet energetyczno-klimatyczny i jego postanowienia 3×20% do 2020 r. nadały nowy dyskurs polityce energetycznej UE. Poziom centralizacji decyzji w tej kwestii wydaje się dość wysoki, pomimo tak odmiennych uwarunkowań krajów członkowskich. Idea ta przybrała charakter ogólnej, europejskiej idei, mimo różnic w podejściu do kosztów związanych z ochroną klimatu np. pomiędzy krajami członkowskimi, w tym Polską, która bazuje przede wszystkim na węglu a Danią, która jest krajem bardzo świadomym energetycznie. Zadziwiające jest to, iż kwestia ochrony klimatu oraz związane z nią decyzje, są bardziej scentralizowane na szczeblu unijnym niż tak kluczowa i strategiczna kwestia jak bezpieczeństwo energetyczne UE. Tu decyzje bardziej podejmowane są na szczeblach krajowych, każdy kraj traktuje bezpieczeństwo energetyczne jako kwestię priorytetową dlatego stosuje różne środki w celu jego osiągnięcia, czy też bilateralne długo bądź krótkoterminowe umowy na dostawy surowców energetycznych, bądź inwestycje w krajową infrastrukturę energetyczną, czy też dywersyfikację surowcową. W UE brak jest jednomyślności w kwestiach energetycznych i pełnej solidarności energe-

tycznej, choć Komisja Europejska tak usilnie próbuje wykreować te jakże potrzebne mechanizmy. Bezpieczeństwo energetyczne jest elementem bezpieczeństwa narodowego, w tym również ekonomicznego dlatego też każdy kraj członkowski wolał sam sobie je zapewniać, dopóki kryzysy gazowe z Rosją i powstałe zagrożenia nie uświadomiły potrzeby europeizacji tej kwestii. Tak więc bezpieczeństwo energetyczne rozumiane jako „zapewnienie odpowiedniego i pewnego poziomu dostaw energii po rozsądnych cenach, w sposób, który nie zagraża podstawowym wartościom i celom państwowym” [Yergin, 1988, s. 10] wydaje się być kwestią najbardziej pilną w kontekście europeizacji obszarów polityki energetycznej.

Wykres 1. Emisja gazów cieplarnianych w UE-28 poszczególnych sektorów w 2013 r. (miliony ton ekwiwalentu CO₂)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Greenhouse gas emissions by sector, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdcc210&language=en>, [Odczyt 28 listopada 2016].

Czwartym i bardzo istotnym obszarem jest wykorzystanie poszczególnych surowców i technologii do pozyskiwania energii. Obszar ten jest przykładem podejmowania decyzji na szczeblu narodowym. Na szczeblu unijnym decyzje w tej kwestii mają raczej charakter zdecentralizowany. To w gestii państw pozostaje to czy wykorzystują w swych bilansach energetycznych energię nuklearną, czy po katastrofie w Fukushima, jednak się z niej wycofują, czy zezwalają na wydobycie gazu łupkowego na swoim terytorium czy zakazują jego wydobycia? Problemów i pytań tego typu jest wiele i czekają na konkretne rozwiązania.

Wydaje się zatem kwestią bardzo trudną europeizacja wszystkich obszarów polityki energetycznej UE. Z kolei jej fragmentaryczne zeuropeizowanie może spowodować istotną niespójność, gdyż wszystkie główne jej obszary są ze sobą ściśle powiązane. Ponadto pozostaje problem kosztów ekonomiczno-społecznych związanych z europeizacją polityki energetycznej oraz oporów społecznych typu protesty górników, ekologów itp.

Podsumowanie

Trudność, ale zarazem i konieczność europeizacji polityki energetycznej jest dostrzegana coraz częściej przez czołowych polityków UE. Potwierdzeniem jest stanowisko Güntera Oettingera, byłego Komisarza UE ds. Energii, który alarmuje, że Unia potrzebuje europeizacji polityki energetycznej i dużo większej solidarności w kwestiach energetycznych.

Przekonanie, że Unia Europejska powinna w sprawach energetycznych mówić jednym głosem znajdowało w ubiegłych latach odzwierciedlenie w kolejnych dokumentach uchwalanych przez Radę Unii Europejskiej, Komisję Europejską i Parlament Europejski.

Dotychczas kompetencje organów Unii Europejskiej w dziedzinie energii były bardzo ograniczone i nie wykraczały poza sprawy z zakresu wspólnej polityki konkurencji i wspólnego rynku. Wydaje się, iż współczesne zmiany legislacyjne, które zaszły na poziomie unijnym, w tym przede wszystkim dodanie osobnego rozdziału dotyczącego energii (energetyki) jako części zasadniczej Traktatu o Funkcjonowaniu UE przybliżyło w pewnym sensie państwa członkowskie do stworzenia wspólnej polityki energetycznej w duchu solidarności i do jej europeizacji.

Należy jednak jasno stwierdzić, iż pomimo wykreowania prawnych instrumentów, niezwykle istotna jest wola i chęć zmian, w tym przede wszystkim wola polityczna państw członkowskich. Brak wspólnego stanowiska wśród państw członkowskich w zakresie bezpieczeństwa surowców energetycznych czy polityki zewnętrznej znacząco utrudnia tworzenie spójnej, wspólnej polityki na szczeblu unijnym w kwestii bezpieczeństwa i solidarności energetycznej.

Problem ten szczególnie został uwypuklony przez kryzysy gazowe, które systematycznie pojawiają się od 2006 roku pomiędzy Ukrainą a Rosją, a których konsekwencje bardzo intensywnie odczuwają członkowie UE. To właśnie poczucie wspólnego zagrożenia, spowodowało, iż coraz częściej na szczeblu europejskim pojawiają się inicjatywy usiłujące, wprost lub pośrednio, znaleźć wspólną odpowiedź na „rosyjskie wyzwanie”.

Wydarzenia te spowodowały w pewnym sensie oddolną presję europeizacją, która przejawiała się wsparciem tych inicjatyw i działań na rzecz wzmocnienia pozycji całej Unii Europejskiej w relacjach z Rosją przez wszystkie państwa. Ustanowienie wspólnego rynku gazu i elektryczności urosło do rangi nie tylko ważnego przedsięwzięcia z zakresu „pierwszego filaru” integracji, lecz także jednego z mechanizmów wzmacniających bezpieczeństwo Unii Europejskiej „od środka”.

Wydaje się, iż europeizacja w dziedzinie energii powinna mieć również wymiar horyzontalny i obejmować wszystkie państwa członkowskie, a jej wyrazem powinno być stosowanie się do niepisanego kodu postępowania w polityce zagranicznej, którego najważniejszym elementem jest zasada wzajemnej konsultacji i unikanie działań na szkodę innych państw członkowskich. Wzrosło oczekiwanie, że państwa członkowskie będą uwzględniać w swoich relacjach zagranicznych interes wspólnego bezpieczeństwa energetycznego Europy i dbać o jego realizację.

Literatura cytowana

- Anderson J., 2000. *Europeanization and the Transformation of the Democratic Polity 1945-2000*. "Journal of Common Market Studies", vol. 40, 2000, Number 5, s. 796.
- Börzel T., 1999. *Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in Germany and Spain*. "Journal of Common Market Studies", 39(4), s. 389-403.
- Borrás S. i Jacobsson K., 2004. *The Open Method of Coordination and New Governance Patterns in the EU*, "Journal of European Public Policy", Vol. 11, s. 185-208.
- Buras P., 2008. *Między Europeizacją a Gazpromem. Niemcy, Rosja i bezpieczeństwo energetyczne*. „Centre for International Relations, Raporty i Analizy”, nr 7, s. 3-10.
- Haghighi S., 2008, *Energy Security and the Division of Competences between the European Community and its Member States*. "European Law Journal", Vol. 14, No. 4, s. 461-482.
- Greenhouse gas emissions by sector* [ONLINE], <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>. [Odczytano 28 listopada 2016].
- Kerber W. Eckardt M., 2007. *Policy Learning in Europe: the Open Method of Co-ordination and Laboratory Federalism*, "Journal of European Public Policy", No.14: s. 227-247.
- Kurze K., 2010. *The Changing Discourse of Energy Security. A new impetus for energy policy integration in the European Union?*. "Transatlantic Research Papers in European Studies" (TraPES), No. 2, s. 5.
- Ladrech R., 1994. *Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France*. "Journal of Common Market Studies", Vol. 32, No. 1, s. 69.
- Major C. Pomorska K., 2005. *Europeanization: Framework or Fashion?* "CFSP Forum", vol. 3, no. 5, s. 1-3.
- Pach-Gurgul A., 2012. *Jednolity rynek energii elektrycznej w Unii Europejskiej w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Polski*, Warszawa: Wydawnictwo Difin, s. 62-63.
- Strunz S. Gawel E., Lehmann P., 2014. *Towards a general "Europeanization" of EU Member States' energy policies?*. "UFZ Discussion Papers", No. 2014, s. 2-4.
- Treaty on European Union. (OJ C 191 of 29 July 1992).
- Treaty On The Functioning of the European Union. (OJ 2012/C 326/01).
- Yergin D., 1988. *Energy security in the 1990s*, "Foreign Affairs", No 1, s. 10.
- Wach K., 2015. *Conceptualizing Europeanization: Theoretical Approaches and Research Designs*. [in:] P. Stanek, K. Wach (red.), *Europeanization Processes from the Meso-economic Perspective Industries and Policies*, Kraków, s. 13.

Abstract

Europeanisation of the European Union Energy Policy - the Main Challenges

The EU energy policy is very specific and extremely sensitive, as each of the EU member states possesses different resources, specific macroeconomic indicators and, first and foremost, diverse relations with the countries outside the EU. It has been more and more often pointed out that the EU energy policy is too inefficient, as it is too scattered and diversified on national levels, so the need of its Europeanisation is currently emphasised. The objective of this paper is to define the perspectives and possibilities of the Europeanisation of the energy policy, with its main areas being the creation of the internal energy market, energy security, climate protection and the energy acquisition technology. In the pursuit of the purpose of the

study, the author carried out critical analysis of the primary sources (treaties and directives) and secondary ones (first of all statistical data) as well as the academic publications on this subject, which allowed for the formulation of conclusions.

Keywords: energy policy, europeanisation, energy security, internal energy market.

JEL Classification: P28, Q4, Q48.